

Tednik Učiteljski Tovariš.

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 46.

V Ljubljani, 16. listopada 1906.

XLVI. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{3}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 30 h petit-vrsta. Večkratne objavlanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Tudi napredek! — Naš denarni zavod. — Hrvaško moško učiteljišče v Kastvu. — Šolstvo na Kranjskem v šolskem letu 1904/1905. — Šolstvo v Istri. — Pisarna. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Politiški pregled. — Vestnik. — Razgled po šolskem svetu. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

Tudi napredek!

C. kr. deželni šolski svet štajerski je izdal dne 7. oktobra t. l. vsem c. kr. okrajnim šolskim svetom ta ferman, ki ga objavljamo v originalu:

„Es hat sich in den letzten Jahren mehrfach die Uebung eingestellt, daß Lehrpersonen, die sich der Lehrbefähigungsprüfung für allgemeine Volksschulen vor der k. k. Prüfungskommission in Graz unterzogen, die Ablegung der zur Erlangung der Befähigung zur subsidiarischen Erteilung des Religionsunterrichtes ihrer Konfession vorgeschriebenen Prüfung unterließen; da diese Prüfung gemäß Art. 2, P. 7, der Prüfungsvorschrift alle Kandidaten abzulegen haben, müßte in Hinkunft die Unterlassung deren Ablegung im Sinne des Art. 2, § 11, der zitierten Vorschrift als „Rücktritt“ (!) vor Abschluß der Lehrbefähigungsprüfung betrachtet und behandelt werden, unbeschadet der Bestimmung der Prüfungsvorschrift, daß das Ergebnis der Prüfung aus der Religion einen Einfluß auf die Zuerkennung der Lehrbefähigung für Volksschulen nicht ausübt. Der k. k. Landesschulrat hat daher angeordnet, die Lehrpersonen, die sich im Novembertermine l. J. der Lehrbefähigungsprüfung zu unterziehen gedenken, darauf aufmerksam zu machen, daß von nun an alle Kandidaten (Kandidatinnen), welche die Lehrbefähigung für allgemeine Volksschulen anstreben, sich im Sinne des Art. 2, P. 7, der mit der Ministerialverordnung vom 31. Juli 1886, Z. 6033 (M.-V.-Bl. Nr. 52), herausgegebenen Prüfungsvorschrift über ihre Befähigung zur subsidiarischen Erteilung des Religionsunterrichtes ihrer Konfession der vorgeschriebenen mündlichen Prüfung zu unterziehen haben.“

Sicer ne vemo, čemu so ravno ta odlok, ki obstoja že od 31. julija 1886. leta, sedaj zopet na novo pogreli? Ali so gospodje okrog zelenih miz tako pozabljivi, da se jih mora vsake kvatre spomniti, da imamo še veljavne zakone v Avstriji?

Vsekakor bi bilo jako dobro, da višjo gosposko prav česče opomnimo posebno na one paragrafe, ki govore v prilog učiteljstva.

Dozdeva se nam pa, da je ta znamenita odredba imela — mogoče! — kak drug namen, da so jo izdali — mogoče! — na višji pritisk!

Čudom se čudimo, čemu je ta odlok zagledal beli dan ravno mesec dni pred terminom usposobljenostnih izpitov? —

Sicer govore med štajerskim učiteljstvom, da je ta ukaz nekaj poizkus o naskoku na sedanje šolstvo in da hočejo ravno verouk v prihodnje prištevati glavnim predmetom usposobljenostnih izpitov. Zakaj po povsem logičnem sklepu, da smatrajo sedaj opustitev izpita iz verouka za „Rücktritt“ od izpita, ako ravno dotični predpisi določno govore, „daß das Ergebnis der Prüfung aus der Religion einen Einfluß auf die Zuerkennung der Lehrbefähigung für Volksschulen nicht ausübt“ — je to domnevanje kolikortoliko dovolj utemeljeno.

Mogoče je pa ta odlok nekaj odgovor na delovanje znane družta „Svobodna šola“.

Do sedaj je c. kr. deželni šolski svet štajerski citirani zakon prav malo upošteval; smatral ga je le bolj za one paragrafe, kamor prištevajo tudi § 55., ki govori o učiteljskih plačah. In zato je dokaj učiteljev in učiteljic, ki nimajo izpita iz verouka. Bodo li sedaj vsa ona izprievala še veljavna? Ali bodo morale vse one učne osebe, ki niso usposobljene iz verouka, še enkrat delati ta izpit?

Vsekakor pa je perspektiva v bodočnost čimdalje zanimivejša.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

— registrovana zadruga z omejenim jamstvom. —
Promet do konca vinotoka 1906 K 210.959.87.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Hrvaško moško učiteljišče v Kastvu.

Že s 1. decembrom t. l. se preseli I. hrvaški tečaj učiteljišča iz Kopra v Kastav, kjer se popolni v štirih zaporednih

letih v samostojno celotno učiteljišče. Hrvati sami so tako želeli in izpolnila se je njihova zahteva. Kastav ni kraj, ki bi bil sposoben za tako učilišče, ali je to zadeva istrskih Hrvatov.

Kaj bo pa s — slovenskim učiteljiščem? Naravno je, da po odhodu Hrvatov tudi Slovenci ne morejo več ostati v Kopru. Edino mesto, ki pride tu v poštev, je — Gorica. Slovenci so od nekdanj zahtevali učiteljišče v Gorico — in pri tej zahtevi vztrajajo ter odklanjajo slehrni poizkus, da bi učiteljišče preložili kam drugam.

V c. kr. vadnico na koprškem učiteljišču zahaja letos 42 učencev. Naravno je, da ti ne bodo mogli ostati brez pouka.

Ker so pa učenci v veliki večini otroci jetniških paznikov, bo morala vlada ohraniti to šolo s slovenskim učnim in nemškim jezikom kot obveznim predmetom.

Apelujemo na slovenske poslance, da napravijo svoje korake v gori označenem zmislu.

* * *

Puljski list „Omnibus“ tudi poroča, da je doznal od zanesljive strani, da bo hrvaški odsek učiteljišča v Kopru že s prvim decembrom premeščen v Kastav. Vodstvo hrvaškega učiteljišča v Kastvu je poverjeno gospodu prof. Franu Frankoviću.

Šolstvo na Kranjskem v šolskem letu 1904/1905.

V nastopnem podajamo natančnejši pregled kranjskega šolstva v šolskem letu 1904/1905 na podlagi uradnega obvestila, ki ga izdaja vsako leto c. kr. deželni šolski svet. Koncem pregleda podamo komentar, kjer izpregovorimo nekaj besed s splošno učiteljskega stališča.

I. Javne meščanske in ljudske šole.

a) Kranjska je imela le eno meščansko šolo,* in sicer v Krškem z nemškim učnim jezikom.

b) Ljudskih šol je bilo to leto v deželi 348 s 787 razredi, in sicer:

enorazrednic	157	ali	45·11 %
dvorazrednic	99	„	28·45 %
trorazrednic	37	„	10·63 %
štirirazrednic	38	„	10·92 %
petrazrednic	13	„	3·75 %
šestrazrednic	1	„	0·28 %
osemrazrednic	3	„	0·86 %

*) Komentar k posameznim številkam pride koncem pregleda.

Z ozirom na te podatke se razdele šole po okrajih tako-le:

Z ozirom na čas pouka je bilo šol:

s celodnevni poukom	85	ali	24·6 %
s poldnevni poukom	226	„	64·9 %
deloma s celodnevni, del. s poldnevni	37	„	10·5 %

Z ozirom na učni jezik je bilo šol:

z nemškim učnim jezikom	28	ali	8·— %
s slovenskim učnim jezikom	311	„	89·4 %
z nemško-slovenskim učnim jezikom	9	„	2·6 %

Z ozirom na spol otrok je bilo šol:

deških	18	ali	5·17 %
dekliških	12	„	3·45 %
mešanih	318	„	91·38 %

V tem letu se je na novo sistemizovalo 48 šol z 71 razredi, a radi pomanjkanja primernih prostorov se ni moglo otvoriti 48 šol z 59 razredi in 12 šol se ni moglo razširiti.

O k r a j	Število šol	Učna doba			Učni jezik			Spol otrok			Skupno število		
		celodnevni	poldnevni	deloma pol, deloma celodnevni pouk	nemški	slovenski	utrakvistični	dečki	deklice	mešane	razredi	vzporednice	skupno
Postojna	40	13	26	1	—	40	—	1	—	39	68	4	72
Kočevje	40	18	15	7	19	18	3	2	2	36	80	4	84
Krško	29	4	16	9	—	28	1	—	—	29	70	8	78
Kranj	39	5	32	2	—	39	—	4	3	32	73	3	76
Ljubljana, mesto	9	9	—	—	2	5	2	5	3	1	49	26	75
Ljubljana, okolica	34	4	26	4	—	34	—	1	1	32	72	4	76
Litija	22	4	14	4	—	21	1	—	—	22	45	3	48
Logatec	23	9	12	2	—	21	2	1	1	21	59	12	71
Radovljica	26	8	18	—	1	25	—	—	—	26	50	4	54
Rudolfovo	33	5	25	3	5	28	—	2	1	30	60	1	61
Kamnik	31	2	26	3	—	31	—	2	1	28	50	2	52
Črnomelj	22	4	16	2	1	21	—	—	—	22	37	3	40
Skupaj	348	85	226	37	28	311	9	18	12	318	713	74	787

Pregled javnih ljudskih šol v posameznih okrajih z ozirom na učni jezik:

Šolski okraj	Nemške šole								Slovenske šole								Utrakvistične šole								
	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8	
	r a z r e d n e																								
Postojna	—	—	—	—	—	—	—	—	23	11	2	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kočevje	10	4	2	2	1	—	—	—	9	3	3	1	2	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—
Krško	—	—	—	—	—	—	—	—	8	8	7	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Kranj	—	—	—	—	—	—	—	—	20	11	3	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ljubljana, mesto	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—
Ljubljana, okolica	—	—	—	—	—	—	—	—	12	13	3	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Litija	—	—	—	—	—	—	—	—	11	4	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Logatec	—	—	—	—	—	—	—	—	5	9	3	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—
Radovljica	—	1	—	—	—	—	—	—	10	10	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rudolfovo	4	—	1	—	—	—	—	—	12	9	4	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kamnik	—	—	—	—	—	—	—	—	18	9	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Črnomelj	1	—	—	—	—	—	—	—	12	5	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skupaj	15	5	3	2	2	—	—	—	140	93	34	34	8	—	—	2	2	1	—	2	3	1	—	—	—

Pregled javnih ljudskih šol z ozirom na učno dobo:

Šolski okraj	Celodnevni pouk								Poldnevni pouk								Deloma pol, deloma celodnevni pouk								
	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8	
	r a z r e d n e š o l e																								
Postojna	4	4	1	3	1	—	—	—	19	6	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Kočevje	8	4	1	2	3	—	—	—	12	3	—	—	—	—	—	—	1	1	4	1	—	—	—	—	—
Krško	—	—	—	3	1	—	—	—	8	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	2	—	—	—	—
Kranj	—	—	—	3	2	—	—	—	20	10	2	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—
Ljubljana, mesto	—	1	—	2	3	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—
Ljubljana, okolica	—	—	—	4	—	—	—	—	12	13	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—
Litija	—	—	—	3	1	—	—	—	11	3	—	—	—	—	—	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—
Logatec	—	3	1	3	1	1	—	—	5	6	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—
Radovljica	2	3	—	3	—	—	—	—	8	8	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rudolfovo	1	—	2	2	—	—	—	—	15	9	1	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—
Kamnik	1	—	—	1	—	—	—	—	17	9	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—
Črnomelj	3	—	—	1	—	—	—	—	10	5	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—
Skupaj	19	15	5	30	12	1	—	3	137	80	9	—	—	—	—	—	—	1	4	23	8	1	—	—	—

Pregled javnih ljudskih šol po spolu otrok:

Šolski okraj	Deška								Dekliška								Mešana										
	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8			
	r a z r e d n a š o l a																										
Postojna	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23	11	2	2	1	—	—	—
Kočevje	—	—	—	—	2	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	21	7	5	2	1	—	—	—
Krško	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	8	7	5	1	—	—	—	
Kranj	—	—	1	2	1	—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	20	10	2	—	—	—	—	—	
Ljubljana, mesto	—	—	—	1	3	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	
Ljubljana, okolica	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	12	13	3	3	1	—	—	—	
Litija	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	4	3	3	1	—	—	—	
Logatec	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	5	9	3	4	—	—	—	—	
Radovljica	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	11	2	3	—	—	—	—	
Rudolfovo	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	8	4	2	—	—	—	—	
Kamnik	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	18	8	1	1	—	—	—	—	
Črnomelj	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	5	2	2	—	—	—	—	
Skupaj	—	2	1	7	7	—	—	1	—	3	—	4	1	1	—	—	—	—	157	95	34	27	5	—	—	—	

Kranjska ima 33 zasilnih šol — seveda vse le s slovenskim učnim jezikom — 17 ekskurendnih šol izmed teh imata le dve nemški učni jezik.

Po posameznih šolskih okrajih se razdele zasilne in ekskurendne šole tako:

Šolski okraj	Postojna	Kočevje	Krško	Kranj	Ljubljana, mesto	Ljubljana, okolica	Litija	Logatec	Radovljica	Rudolfovo	Kamnik	Črnomelj	Skupaj
Zasilna šola	1	—	—	8	—	7	7	3	—	—	7	—	33
Ekskur. „	—	3	2	4	—	1	—	2	3	—	1	1	17

V tem letu se je na novo otvorilo 28 razredov in opustila sta se 2 razreda. Po posameznih okrajih so se razredi tako-le razširjali: Po en razred v okrajih Postojna, Logatec in Kamnik;

dva razreda v Litiji; po trije razredi v Kočevju in Kranju; po štirje razredi v Krškem, Ljubljani (mesto) in Rudolfovem; pet razredov v ljubljanski okolici.

Stanje šolskih poslopij je razvidno iz naslednje tabele:

Šolski okraj	Skupno število ljud. šol	Skupno število		Stanje šolskega poslopja				Stanje šolske oprave			
		lastnih šolskih poslopij	najetih	prav dobro	dobro	zadostno	nezadostno	prav dobro	dobro	zadostno	nezadostno
Postojna	40	39	1	14	14	9	3	11	27	2	—
Kočevje	40	36	2	12	16	8	2	9	16	10	5
Krško	29	26	3	18	5	4	2	19	4	3	3
Kranj	39	37	—	31	3	1	2	31	3	3	2
Ljubljana, mesto	9	6	3	6	—	1	2	6	1	2	—
Ljubljana, okolica	34	35	2	12	13	9	3	13	14	7	—
Litija	22	20	2	8	1	3	4	8	8	6	—
Logatec	23	22	—	5	7	8	2	7	14	2	—
Radovljica	26	26	—	16	7	3	—	16	7	3	—
Rudolfovo	33	31	2	6	9	12	6	3	11	13	6
Kamnik	31	28	2	17	7	5	1	11	13	7	—
Črnomelj	22	23	—	10	5	5	3	2	12	6	2
Skupno	348	329	17	155	93	68	30	136	130	64	18
V %	—	95.1	4.9	44.8	26.88	19.65	8.67	39.08	37.36	18.39	5.17

Velezanimivo je poročilo o nadučiteljskih stanovanjih. Poročilo omenja o teh stanovanjih sledeče: 19 šol ali 5.46% nima nikakega nadučiteljskega stanovanja; na 21 šolah ali 6.03% je nadučiteljsko stanovanje tako, da ne odgovarja niti najponižnejšim zahtevam. Poročilo pravi dalje doslovno: „Im allgemeinen sind die Leiterswohnungen zu klein, indem sie in der Regel nicht aus 2 Zimmern, sondern nur aus einem Zimmer

und einem Kabinete nebst den erforderlichen Nebenlokalitäten bestehen; von den letzten fehlen manchmal ein Keller oder eine Speisekammer oder eine Holzlage.“ Prav malo je število onih šolskih poslopij, kjer bi bila stanovanja tudi za drugo učno osebo. — Vzrok tem nedostatkom je stara pesem: slabo gnotno stanje občin. (Dalje.)

Šolstvo v Istri.

Puljski „Omnibus“ piše: V učiteljskem listu „Napredak“ čitamo nekoliko statističnih podatkov o stanju šolstva v Istri. Te podatke je naš tovariš gotovo izčrpal iz uradnega poročila in potem bi izgledalo, kakor da šolske razmere v Istri niso tako žalostne za Hrvate in Slovence kakor se misli. Ali temu ni tako. Vsa taka uradna poročila so prekinprek lažnjiva za nas Hrvate in Slovence. To se vidi že v predstavljanju podatkov, iz katerih se zdi v prvi hip, da je šolstvo v Istri jako povoljno za Hrvate in Slovence.

Zato pa čujte, kako zvoní naš zvon! Po uradnem popisu je v Istri vsega skupaj 345.050 prebivalcev, od katerih je 143.096 Hrvatov, 477.717 Slovencev in 136.191 Italijanov. Šole so te-le: tri državne gimnazije: nemška v Pulju, hrvaška v Pazinu in italijanska v Kopru; dve realki: ena v Pulju, c. in in kr. vojne mornarice (nemška) in deželna italijanska v Pazinu, ustanovljena tudi s hrvaškim in slovenskim denarjem od italijanske signorije (večine dež. zbora) navkljub hrvaškemu gimnaziju v Pazinu. Eno učiteljske (v Kopru) s hrvaškim, slovenskim in italijanskim oddelkom, katere tri oddelke pa velikodušno štiti — nemški jezik, ki je že v zadnjih treh tečajih učni jezik za najglavnejše predmete. V tem pogledu se v zadnjem času obrača nekaj na bolje, ker se s 1. decembrom otvori prvi tečaj hrvaškega učiteljskega v Kastvu.*) Razen tega obstoji ena navtiška šola v Malem Lošinju z italijanskim jezikom; pet obrtnih nadaljevalnih šol, od katerih je ena hrvaška (v Kastvu); ena ženska meščanska šola (licej) z italijanskim učnim jezikom v Pulju — (tudi ta šola je deželna, torej vzdrževana za same Italijane tudi — s hrvaškim in slovenskim denarjem). Ljudskih šol je v vsem 180 (po uradnih podatkih), od teh je hrvaških 61, slovenskih 22, italijanskih 66, 2 nemški državni šoli (v Pulju in Opatiji) in 2 nemški vojne mornarice v Pulju. Poleg teh

nekaj privatnih: hrvaških družbe sv. Cirila in Metoda in italijanskih „Lege“.

Potemtakem bi imeli Hrvati in Slovenci skupno 83 ljudskih javnih šol, a Italijani samo 65. Ali uradna prevara je v tem, da so hrvaške in slovenske ljudske šole po ogromni večini le z eno učno osebo, dočim ima vsaka italijanska ljudska šola po dve in tudi več učnih oseb. Ako seštejemo učne osebe na hrvaških in slovenskih šolah, dobimo približno število 120 nasproti učnim osebam na italijanskih ljudskih šolah, ki jih je 200, ako ne več.

Pisarna.

XLIV.

Vprašanje:

I. Ali sme nadučitelj sam od sebe siliti kako učno osebo, da referira pri konferenci o kakem predmetu, ali ne, če ta s tem ni zadovoljna?

II. Ali sme nadučitelj kot predsednik konference prepričati zagovor ali predlog učitelja, ki ga hoče ta spraviti v zapisnik?

Nevednež.

Odgovor:

Ad I. Najprej Vam svetujemo, da pogledate v novi šolski in učni red, kaj je ondi določeno o dnevnem redu domačih učiteljskih konferenc. Ako je dnevni red domače učiteljske konference določila ona sama, je Vaša dolžnost, da vsaj na kratko označite svoje nazore o dotični točki. Ako želi le nadučitelj, da poveste svoje mnenje o tem in onem, kar sodi o Vas šolski organizem (disciplina, metoda, učila, samoučila), to je tudi Vaša uradna dolžnost. Da bi pa morali Vi o predmetih obširno referirati na tak način kakor dijak v šoli, to ni Vaša dolžnost, ker sodi to v oddelek Vašega nadaljnega izobraževanja, zakar ima nalogo, skrbeti okrajni šolski nadzornik, ki mu pa tudi državni in deželni šolski zakoni in ministrski ukazi te dolžnosti ne nalagajo,

*) Glej naš današnji tozadavni članek!

kakor tudi ne učiteljem, ki pri okrajnih skupščinah tiste obširne referate izdelujejo za nadzornikov — koš. Vkljub temu je pa lepo, če se pri domačih in okrajnih konferencah sliši kakšen dober referat in lepo predavanje.

Ad II. Ako Vam nadučitelj ne dovoli, da pride Vaš zagovor ali predlog v zapisnik, se zoper tako nezakonito postopanje pritožite na c. kr. okrajni šolski svet.

XLV.

Vprašanje:

Šola ima štiri parcele: planino, listnik, drvosek in del v gozdu. Od vseh štirih delov so plačevali in še plačujejo nadučitelji zemljiški davek. Poleg zemljiškega davka se za užitek odteguje na ukaz dež. šolskega sveta od vsakoletne stalne nadučiteljeve plače še 5 K 20 h.

Od prvih treh delov uživa dejansko vsak nadučitelj dobrote, nikakor pa ne od dela v gozdu. Pred nekaj leti so posekali les v gozdu, nekaj denarja porabili, ostanek naložili obrestonosno.

Gozdni del je sedaj prazna zemlja, užitka ni pričakovati najmanj 30 let.

Ali ima nadučitelj pravico zahtevati narasle in vsakoletne obresti od naloženega denarja?

Kako naj se postopa, da se zadeva končno uravna?

Radovednež.

Odgovor:

Najprej je treba, da se Vam odpiše zemljiški davek od gozda, ki ne donša več nikakih dohodkov. Drugič je treba dognati, kdo (občina ali krajni šolski svet) je les iz gozda prodal in za koliko ga je prodal ter koliko se je od izkupa porabilo in koliko ter na katero ime in na kakšne obresti naložilo. Tretjič morate Vi povedati, koliko Vam še donšajo čistega dohodka ostale tri parcele, ki jih še uživata. Kadar so ta vprašanja rešena in prvi pogoj izpolnjen, je šele mogoče govoriti dalje.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Ormoško učiteljsko društvo je imelo 2. novembra t. l. v ormoški slovenski šoli svoje zborovanje, ki ga je vodil predsednik g. Josip Rajšp. Navzočih je bilo 19 članov. Med običajnimi točkami je bilo na dnevnem redu podavanje g. Dom. Serajnika, učitelja na ormoški slovenski šoli. Podajal je „Nekaj novih misli o pevskem pouku v ljudski šoli“. Ker podavatelj svojega predmeta zaradi obširne snovi ni končal, ga bo pri prihodnjih zborovanjih nadaljeval. Sedaj je razpravljal sledeče točke: 1. Pevski pouk se naj vrši po istih pedagog. načelih kakor pouk v drugih predmetih. 2. Vedno skupno petje ne odgovarja tem načelom, pač pa naj pojó spočetka učenci posamezno, kakor se oglašajo, nazadnje skupno. Tudi pri pevskem pouku se mora ozirati na samodelavnost. 3. Najpripravljenjši tonovni obseg, v katerem se naj pojó elementarne pesemce, ni, kakor se vobče misli, ta, ki odgovarja obsegu govornega tona (d-a), ampak leži više (g-d).

Poročilo o letošnji glavni skupščini „Zaveze“ je na predlog g. predsednika odpadlo, ker bi prišlo malo prepozno, ko so že naši časopisi o tem zborovanju takoj jako natančno poročali. Poročilo zadnje „Lehrerbundove“ seje, ki je sestavil „Lehrerbundov“ odbornik g. Ernest Slanc in ga prebral g. predsednik, se je vzelo na znanje. G. Slanc se zaradi bolezni ni mogel zborovanja udeležiti. — G. predsednik naznanja, da je prišel čas, ko je treba plačati 3. obrok ustanovnine v znesku 50 K za „Učiteljski konvikt“. Ker društvo letos ni priredilo koncerta, pride plačilo na društvenike, in mora torej vsak ud razen svoje udnine še plačati na račun ustanovnine za „Učiteljski konvikt“.

Navzoči so se takoj odzvali svoji dolžnosti. — Društvo sklene samo prirediti koncert v doglednem času v Ormožu. Pevske vaje bodo vsake 14 dni. Nameravani skupni koncert odpade, ker bi bili stroški preveliki. — Prihodnje in obnem glavno zborovanje bo 3. januarja 1907 v Ormožu.

Kozjansko učiteljsko društvo slavi petindvajsetletnico obstanka dne 18. novembra t. l. v Kozjem. Ob 2. uri popoldne je v šolskem poslopju slavnostno zborovanje, zvečer pa bo v prostorih Pirhove gostilnice koncert, pri katerem sodelujeta društveni pevski zbor in slavna rogaška godba. Koncert se prične ob 6. uri zvečer. Po koncertu prosta zabava in ples. Člani domačega učiteljskega društva kakor tudi sosednih učiteljskih društev se uljudno vabijo, da se udeležijo te slavnosti v mnogobrojnem številu. Odbor.

Savinjsko učiteljsko društvo zboruje dne 19. novembra ob 2. uri popoldne v novem šolskem poslopju na Polzeli. Na dnevnem redu je a) poročilo predsednika, b) podavanje g. nadučitelja Marschitzja o domovinoslovju. Anton Farčnik, tačasni predsednik.

Konjiško učiteljsko društvo je zborovalo 8. novembra 1906 v Konjicah; predsedoval je g. Jurko. Predsednik apeluje na društvenike, naj bi kazali za društvo večjo vnemo, zakaj le v združenju imamo moč; bodimo zavedni ter pridimo ob vsakem času k zborovanju. Reklo se je že zdavna, da zborujemo v vsakem vremenu, torej proč z vsako zaspanostjo!

Nadalje omenja tožnega udarca za rodovino Arzenškovo, zakaj bela žena je pobrala v letošnjih počitnicah nje očeta gospoda Arzenška, vpokojenega nadučitelja v Stranica. Bil je dolgo časa ud in jako marljiv sodelovnik učit. društva. Blag mu spomin! V znak sožalja vstanejo vsi navzoči.

Omenja tudi, da je bil v zadnjem času naš ljubeznjivi, gostoljubni tovariš g. Tribnik nevarno bolan; sicer je nekoliko okreval, a še ni popolnoma iz nevarnosti. Želimo mu prepotrebne zdravja, da bi še lahko mnogokrat prišel k nam, mi pa k njemu.

Z veseljem se pozdravijo trije novi člani, in sicer: gospodični Stegenšek Frančiška in Preželj Marica iz Spitaliča in gospodična Pušenjak Amalija iz Št. Jerneja.

Izreče se nato ogorčenje dosedanjsima zapisnikarjema, ki sta že vdrugeč z zapisnikom vred odsotna.

Potem referira gosp. Jurko o velevažnem vprašanju „Nedostatki našega službenega nameščanja“. V markantnih besedah nam razloži, kako postopajo sedaj okr. šolski sveti pri sestavi terno-predlogov, kako veliko ulogo igra protekcija in prezentacija; temu naj se zavije vrat. Na podlagi tega referata se sklene sledeča resolucija: „Konjiško učiteljsko društvo pozivlja vsa bratska društva, da začno z živahno agitacijo v svrhu skorajšnje priboritve strogo določenih norm, ki se jih imajo držati okr. šolski sveti pri sestavi terno-predlogov.“

Novi odbor je sestavljen sledeče: Predsednik: Brumen Anton, nadučitelj v Čadramu; podpredsednik: Kožuh Mirko, učitelj v Konjicah; tajnika: Čuček Jožef, okr. pom. učitelj, sedaj v Žrečah, in Mravljak Karel, učitelj v Čadramu; blagajničarica: Tribnik Ljubica, učiteljica v Žrečah; pevovodja: Rosenstein Ferd., nadučitelj v Stranica; odborniki: Časl Janko, nadučitelj v Spitaliču, Bezljaj Marija in Paulič Marija, učiteljica v Žičah, ozir. v Tepanjah.

Na predlog g. Kožuha* se sklene, da znaša udnina za prihodnje leto 3 K 50 h. Na predlog g. Kožuha izreka društvo odobravanje g. Strmšku.

Čas prihodnjega zborovanja se določi na dan 3. januarja prih. leta v Konjicah. Č. M.

Učiteljsko društvo za laški okraj je imelo v nedeljo, dne 4. novembra t. l., v šoli na Zidanem mostu ustanovni shod, ki se ga je udeležilo 31 tovarišic in tovarišev iz laškega okraja in kot gostje g. nadzornik Vodušek, tov. Gradišnik, gospa Četina in gdč. Gnusova. Veselilo nas je, videč vzlic slabemu vremenu navzočih toliko dam ter nas je navdalo upanje, da se udeležijo te tudi bodočih zborovanj če ne še v večjem, pa vsaj v tolikem številu. Vsekdar so nam vrlo dobrodošle!

Predsednikom ustanovnega zborovanja se je volil starosta, tov. nadučitelj Kropelj, ki odda besedo g. nadzorniku Vodušku. Kot dober ter iskušen prijatelj je poudarjal zlasti moč sloge. Želel je, da bi postalo društvo ognjišče, kjer bi se zbirali mi

vsi v veselih kakor tudi žalostnih trenutkih. Vsi bodimo udje društva, je dejal, onega, ki se ga ne oklene, ne smatram resnim učiteljem. Omenja, da ima vsako društvo mnogo zaprek, med katerimi je omeniti zlasti boj za častna mesta. Pri današnjih volitvah, pravi, naj bi se ne oziralo le na starost, ampak v prvi vrsti tudi na marljivost. Dalje želi, da naj bosta v društvu obe narodnosti, saj imamo vsi iste pravice in iste dolžnosti. Bodimo složni, seveda pa poleg tega ne pozabimo, da nas je rodila majka Slava! (Navdušeno odobravanje.)

Tovariš nadučitelj Gradišnik izraža veselje nad ustanovitvijo tega prepotrebnege društva ter poudarja, da naj bo društveno delovanje vsekdar le stanovsko. Stvarni bodimo vedno in ponosni, da smo učitelji! Tudi tov. Gradišniku se je živahno pritrjevalo.

Na to so sledile volitve, ki so se završile tako-le: tov. Ant. Gnus, predsednik; tov. Bl. Kropelj, namestnik; tov. Miloš Roš, 1. tajnik; tovarišica A. Fux, 2. tajnica; Iv. Sorčan, blagajnik; tov. J. Kern, knjižničar; Rob. Plavšak, pevovodja ter tovariša J. Četina in Zorn, odbornika.

H koncu se je navsetovalo ter odobrilo med drugim, da se vrši prihodnje zborovanj v Hrastniku dne 2. svečana 1907. (Predlog tov. J. Raina.) Dalje, da se natisnejo pravila v „Učiteljski tiskarni“ v Ljubljani. (Predlog tov. Logarja.)

Zborovanje se je nato zaključilo in sledila mu je v restavraciji g. Juvančiča zabava, tako animirana, kakršna je mogoča le med enako čutečimi sestrami in brati.

Književnost in umetnost.

Politično življenje Slovencev. Spisal dr. Dragotin Lončar. Ponatisk iz „Naših Zapiskov“. Cena 60 h. V Ljubljani 1906. Založil pisatelj. Prodaja L. Schwentner. — Ta razprava je izšla kot I. zvezek „Knjižnice političnih in socialnih spisov“. — Kakor odobrujemo to novo književno podjetje sploh, tako moramo z vsem priznanjem omenjati to Lončarjevo delo posebej, ki je prvo svoje vrste v naši literaturi, pisano s strokovnjaško preglednostjo in razsodnostjo. Prepričani smo, da sežejo tudi naši čitatelji z veseljem po tem delu, ki odpira jasen pogled v dosedanje politično življenje Slovencev. Knjižico moramo torej le najtopleje priporočati!

Kaj mora mladina vedeti o alkoholu. Brošuro s tem naslovom smo omenili že v eni prejšnjih števil ter jo priporočali, ker je res želeli, da se kolikor mogoče razširi med slovenskim narodom. § 77., 3. odstavek novega šolskega in učnega reda posebno poudarja, naj šola deluje na omejitve alkoholne kuge, zato naj si slavna šolska vodstva oskrbe teh brošuric kolikor mogoče mnogo za šolarske knjižnice, ker s tem delujejo brez vsakega truda v smislu tendence gori omenjenega paragrafa. Malenkost, ki jo izdajo krajni šolski sveti za to brošuro, bo vrnena sto in stokrat. Prepričani smo, da ne bo šolarske knjižnice na Kranjskem, ki bi ne imela po več izvodov te brošure. To brošuro priporoča šolskim vodstvom visoki c. kr. dež. šolski svet z dne 26. oktobra t. l., št. 48941, v nakup.

„Mali dobrotvor.“ Na željo mnogih prijateljev in naročnikov „Malega dobrotvora“ so izšli 1., 2. in 3. zvezek XII. tečaja tega mladinskega lista v enem sešitku pod imenom „Dragoljubke“. Knjižico so spisali najboljši hrvaški omladinski pisatelji. Cena ji je samo 80 h za vse leto. Poedini zvezki stanejo samo 20 h. Naročnino sprejema Franjo Bartuš, ravn. učitelj v Zagrebu.

Odvetniška tarifa. Določilo o rabi hrvaškega in slovenskega jezika v okolišu višjih deželnih sodišč: graškega, tržaškega in zadrškega. Sodne pristojbine po novih civilno-pravnih zakonih s stvarnim kazalom. Uredil dr. E. Volčič. Prvi natis. Cena K 1-80. V Ljubljani 1906. Založil dr. E. Volčič. Tisk J. Blaznika naslednikov v Ljubljani. — Knjižica je zelo skrbno sestavljena ter bo dobro služila svojemu namenu. Dodatno k tej knjižici izide koncem tega meseca „Civilno-pravni red in sodni pravilnik“, ki bo obsegal vse glavne zakone.

Politiški pregled.

* **Nova stranka na Hrvaškem.** V Zagrebu se je vršil ustanovni shod krščansko-socialne stranke. Shod je določil pro-

gram, ki je v političkem oziru enak programu stranke prava iz leta 1894. V socialnem pogledu bo stranka razpravljala vsa socialna vprašanja na krščanski podlagi.

* **Hrvaški protestantje.** Ogrski protestantje so te dni zborovali v Budimpešti, kjer je bilo prečitano pismo cerkvenih občin iz Hrvaške, v katerem se opozarja na posebni državno-pravni položaj Hrvaške, na posebne zakone in prilike. V pismu se zahteva, da skupščina v svojih sklepih, zlasti kar se tiče pohajanja ogrskih bogoslovnih semenišč, ne obvezuje Hrvaške. Pismu so bile priložene nekatere odredbe hrvaškega bana. Na predlog barona Pronaya je skupščina sklenila, da raztegne svoje sklepe tudi na Hrvaško brez ozira na posebni položaj ter je pozvala cerkve, da to izvedejo. List „Magyar Szo“ dostavlja, da je ta sklep državno-pravna in politična nemožnost, ker se protivi nagodbi. Največ škode da bo trpelo protestantstvo samo, ker bo ban s svojimi protiodredbami lahko mnogo škodoval.

* **Srečna Dalmacija!** Z Dunaja javljajo, da namerava vojno ministrstvo v prihodnjem letu zvišati vojaško posadko v Dalmaciji. Dalmacija dobi tudi dve gorski bateriji. — A koliko šol?! Čemu? Saj je narod vajej stradanja!

* **Črna gora.** Dne 8. t. m. so otvorili v Cetinju črnogorsko skupščino. Knez Nikolaj je naglašal, da je vedno želel kot demokratski knez, da dá svojemu narodu ustavo, ki naj zagotovi svobodo državljanom. Bolj kot kdaj so trdne prijateljske razmere med ruskim in črnogorskim ljudstvom. Obisk prestolonaslednika Danila v Dalmaciji ob zadnjih manevrih dokazuje, da so razmere z Avstro-Ogrsko prijateljske. Zveze z balkanskimi državami so prijateljske in trajne. Knez obeta, da bo vedno čuval koristi svojega naroda.

* **Srbija.** Vlada je sklenila pogodbo zaradi topov in streliva s tvrdko Schneider v Creuzotu na Francoskem. Novo posojilo bo sklenjeno v Parizu. Pogajanja med vlado in med bančno grupo, ki ji načeljuje otomanska banka, bodo kmalu dovršena. Določeno bo, da bo od tega posojila, ki ga dobi po $4\frac{1}{2}\%$, srbska vlada potrosila 30 milijonov na Francoskem. Toliko bodo stali novi topovi. Carinski spor z Avstro-Ogrsko bo težko poravnat. Slabe posledice te carinske vojne pa ne čutijo samo srbski poljedelci in trgovci, ampak tudi avstrijski industrijalci in še posebno avstrijski konsumenti. O tem piše „Prager Tagblatt“: „Meso je drago in vlada, ki pošteno misli, mora storiti vse, da se znižajo cene mesnih živil. Kdo pač pravzaprav plačuje troške srbske carinske vojne? Naša industrija bo za vedno oškodovana, tako tudi naša trgovina in naši konsumenti. In komu na ljubo vse to? Na ljubo domačim volom. Ko bi vsaj bil resničen izgovor, da gre tu za čast države...“ Srbsko trgovsko društvo v Belgradu je poslalo na ministra Paču pismo, v katerem poudarja škodo, ki jo trpe trgovci zaradi neurejenih trgovskih odnošajev. Trgovci prosijo vlado, da sklene čimprej trgovske pogodbe ter da takoj zniža na minimum tarifne pristojbine za uvoz.

* **Ločitev cerkve od države na Francoskem.** Kakor poročajo iz Pariza, se je med ministrskim predsednikom Clemenceaum, ministrom za bogočastje Briandom in radikalnimi skupinami večine vršilo posvetovanje zaradi izvedbe zakona o ločitvi cerkve od države. Nekateri voditelji skupine so zahtevali, naj se že dne 11. decembra t. l. izroči cerkveno imetje občinam in dobrodelnim zavodom. Minister za bogočastje Briand je izjavil, da le onim bogočastnim združitvam, ki se do 11. decembra konstituirajo, ter o tem obvestijo vlado, izroče brez posredovanja vlade cerkve in cerkveno imetje. Po 11. decembru 1906 ne bo več obstajala ta zakonita privilegirana situacija, in one bogočastne združitve, ki se bodo konstituirale po 11. decembru 1906, se bodo morale obrniti na ministrstvo, da se jim izroče cerkve in cerkveno imetje. Ministrstvo bo imelo določati, se ima li to imetje izročiti tem novim bogočastnim združitvam ali pa občinam.

Vestnik.

Imenovanje. Na petrazredni deški šoli v Kastvu (Istra), sta definitivno imenovana Bruno Jurinčič kot učitelj II. reda in Vinko Rubeša kot učitelj III. reda.

Izpit za učitelja gluhtonemih je napravil g. J. Pianecki, učitelj in vodja ljubljanske gluhtonemnice.

Poročil se je Bruno Jurinčić, učitelj v Kastvu, z gospodično Ljudmilo Jelušič-Sundričevno. Bilo srečno!

Premeščen je g. Ivan Vogeltnik, vodja čipkarske šole v Idriji, k centrali na Dunaj. Obenem je premaknjen v IX. plačilni razred.

V Predosljnih v kranjskem šolskem okraju je na dvorazredni ljudski šoli razpisano učno mesto do 19. t. m.

Učiteljske službe na Štajerskem. Na trirazrednici v Prihovi (tretji krajni razred) je razpisano mesto definitivnega, oziroma provizoričnega učitelja. Prošnja do 10. decembra t. l. V Sevnici na Dravi do Velike noči 1907 mesto definitivnega učitelja, prošnje do 20. decembra; na štirirazrednici v Sv. Lovrencu, pošta Juršinci (drugi krajni razred) definitivno, oziroma provizorično mesto učitelja ali učiteljice; prošnje do 1. jan. 1907.

Pozor, slovensko učiteljstvo! Uradni list „Osservatore Triestino“ razpisuje na c. kr. državni ljudski šoli v via della Fontana v Trstu podučiteljsko mesto — XI. čin. razr. za slovenski jezik s pravicami in dolžnostmi vadniških podučiteljev do 7. decembra t. l. Zahteva se: učna usposobljenost za ljudske šole s slovenskim učnim jezikom in znanje nemščine (torej ne izpit!). — Prošnje je vlagati na c. kr. naučno ministrstvo predpisanim putem na c. kr. namestništvo v Trstu — Mesto je nastopiti s 1. januarjem 1907. Ker je ravno to mesto važno, pozivljamo mlade slovenske učitelje, da se oglase za to službo. —!

Čedne razmere vladajo v Šmihelu pri St. Petru na Krasu, kjer kaplan vsakega učitelja preganja, zlasti sedanjega nadučitelja g. Vugo, ker mu ni hotel biti za slugo in ker ni član konsumna. Tožari ga na vse mogoče načine. Ovadba za ovadbo. Sedaj vihra divja gonja s podpisami, ki jih pošiljajo šolskim oblastim, da bi nadučitelja ugonobili. Seveda, šolske oblasti pa mirno gledajo in ne rešijo siromaka od tam v kljub temu, da je prosil za dve službi in to v nadi, da dobi eno ali drugo. Mogoče, da leže tozadavne prošnje še pri c. kr. okr. šolskem svetu v Postojni, kar bi ne bilo nič čudnega, ker je rešitev prošnje ložja, če se prej konča učitelja. Zato pozivljamo merodajne faktorje, da nemudoma odpomorejo ubogemu učiteljskemu trpinu ter ga rešijo iz takih kremljev. Ali smo še vedno tam, da se bo mirno gledalo, da kaplani po nedolžnem mrevarijo učiteljstvo!? Ako ne bo kmalo reda tudi v tem oziru, pridemo še z drugimi podatki na dan! Samo polena in preganje — kruha pa od nikoder!

Lepa praksa. V postojnskem šolskem okraju se pogosto razpisujejo učiteljske službe, za katere se tudi kompetenti pridno oglašajo, kar pa nekemu gospodu posebno ne ugaja, pač pa ponuja razpisane službe kar provizoričnim učnim osebam. Te so pa vendar toliko kolegijalne, da večinoma odklanjajo take ponudbe na korist definitivnim učnim osebam. Za danes vprašamo le: Ali je tako postopanje — pravilno?! —§—

Prav avstrijsko! Državni pravnik je povedal pri lepi, avstrijsko c. kr., javno socialno življenje nad vse karakterizirajoči razpravi Riehl na Dunaju, da računajo po raznih avstrijskih kaznilnicah na enega jetnika 18 do 20 m³ zraka. — A v tej Avstriji se dobe javna nadučiteljska stanovanja, kjer ne prihaja na osebo niti polovico toliko zraka. — Menda kulturo kake države taksirajo po številu modernih kaznilnic?!

Naglica deželnega šolskega sveta v Ljubljani. Pišejo nam: Že spomladi smo vložili prošnje za vrtno podporo, a še sedaj ni rešitve. Sedaj bi se lahko kaj delalo, a brez denarja se ne obdeluje vrtov. Kaj bi rekli visoki gospodje, če bi jim zavlačevali učitelji po pol leta v rešitev poslanih akte?! Tako visoka korporacija bi nam morala biti zgled reda in dela! Oddaja učiteljskih služb je tudi polževska! Le zganite se!

Ljudsko knjižnico nameravajo ustanoviti v Hruševju pri Postojni.

Javno knjižnico so osnovali v Ajdovščini. V Vipavi so sklenili, da preosnujejo čitalnico v ljudsko knjižnico.

Tvornice za papir so sklenile, da podraže svoje izdelke. Papir bo torej dražji in zato se podraže tudi tiskarska dela.

Svobodna Misel. V listu „Volná Myšlenka“ čitamo: Veselo in bujno življenje se začena probujati med narodi; preteklo stoletje dela, nabiranja plodov duševnih in gmotnih sposobnosti je probudilo v narodih slutnjo, kako brezkončno

krasnega življenja je zmožen človek. Primerjajoč pa te krepke valove z našo Slovenijo obhaja človeka groza, hujši oblaki, kot so zimske megle po naših dolinah, pokrivajo duševno obzorje njihovih prebivalcev. Suženjski strah, to je geslo, pod katerim se še vedno plove; ne samo pri ljudstvu, razumništvo je istotako pravi sin svojega naroda. Stoletja so nas zastrupljali s strahom, ki nam je razvednil kri, ki je omogočal, da smo redili pijavke, ki so pripravljali nam pot v nebeško večnost, sebi pa bujno sedanjost. Po zaslugi razvoja drugod smo izgubili l. 1848 gmotne gospodarje, duševni so pa ostali. Tako sedanji Slovenec inteligent neodločno omahuje med poželjenjem za življenjem in strahom pred — hudičem. Na eni strani mu razuma in čuta stari nauki nič več ne zadovoljujejo, na drugi strani mu pa stoletja vtepani strah ne da, da bi v največji globočini srea ne pustil koticčka pripomočkom za — zadnjo uro. A ker se sam boji iskati, ne pusti tega tudi svojemu bližnjemu. To je psihološki vzrok sedanjih in bodočih uspehov rimskega klerikalizma in neuspehov naših stremeljenj po Sloveniji. Ta neodkritosrčnost in strahopetnost v duševnem življenju se kruto maščuje — poraz za porazom, na celi črti. Človek, ki ni samega sebe gotov, ne more krepko delovati, a vrednost naroda je vsota vrednosti posameznikov. Kar se je „delalo“ v tem oziru, se je delalo iz političnih nagibov, zato ni bilo nič popolnega, samo polovičarstvo, ker se ni delalo vsled prepričanja, organično razvitega na podlagi rezultatov novega časa. Bodisi pojdemo z njim samostalno živeti, ali pa postanemo hrana zauj. Vstanavljamo slovensko skupino na strani češke sekcije Svobodne misli, ki nam je dala prostor v svojem listu, da bomo imeli takoj začetek svojega glasila. Pisano bo z vsoprednim češkim prevodom, da tako pokažemo praktično svojo vzajemnost. Vse posameznike dobre volje pozivljamo v svoje kolo in končamo z željo, naj duh značajnega Husa prešine potomec onemoglega Črtomira, da pride v naše duševno življenje več poštene odkritosrčnosti. Pripravljalna skupina slovenske Svobodne Misli.

Največja romanja v Palestino prirejajo Rusi. Vsako leto roma tjakaj 30.000 do 40.000 Rusov.

Tisočletnica smrti bolgarskega carja Borisa. Dne 2. maja 1907 bo tisočletnica smrti bolgarskega carja Borisa, ki je prvi sprejel krščanstvo in pokrstil Bolgare. Bolgarska cerkev ga je proglasila svetnikom. Tem povodom priredi poseben odbor, ki se je sestel, veliko narodno slavje. Ali ve car Boris, čemu?!

Razgled po šolskem svetu.

— **Slovenskih visokošolcev v Pragi** je letos vpisanih na tamošnjih visokih šolah 66, in sicer 33 juristov, 20 tehnikov, 5 filozofov, 2 filozofinji, 2 medicince, 4 slikarski akademiki. Na trgovski akademiji sta vpisana letos 2 Slovenca.

— **Poljski jezik v šolah ruske Poljske.** Iz Bielostoka poročajo, da je kurator tamkajšnjega šolskega okraja sporočil voditeljem ljudskih šol ukaz, ki pravi, da ne bo v bodoče več zabranjeno poučevati v poljskem jeziku.

— **Stoletnica bogoslovskega semenišča v Djakovem.** Dne 6. t. m. so praznovali v Djakovem stoletnico ustanovitve tamkajšnjega bogoslovnega semenišča.

— **Vseučilišče v Moskvi.** Te dni so na moskovskem vseučilišču pričeli zopet s predavanji in ni prišlo ob tej priliki do nikarih nemirov.

— **Uravnava učiteljskih plač na Ogrskem.** Budimpeštanski list „Uj Lap“, ki je v zvezah z vodstvom ljudske stranke, je zvedel iz zane-ljivega vira, da pripravlja naučni minister grof Albert Apponyi zakonski načrt, po katerem se minimalna plača za učitelje določi na 2000 kron. Tozadavne potrebne vsote se stavijo v proračun že bodoče leto.

— **Podržavljenje idrijske mestne realke.** Preteklo nedeljo je razpravljala mestni zastop v Idriji o korakih, ki mu jih je storiti, da prevzame država tamkajšnjo mestno realko. Izvolili so deputacijo, ki je odpotovala na Dunaj.

— **Lega Nationale** je odprla v slovenski občini Krkavci v koprskem okraju italijansko šolo. Vpisalo se je 53 slovenskih otrok. Zaradi materijalne odvisnosti od Italijanov pošiljajo slovenski starši svojo deco v to italijansko šolo.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 2761.

Kranjsko.

V krškem okraju se razpisuje s tem voditeljsko in učno mesto na enorazrednici v Telčah v stalno, oziroma začasno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do 23. novembra t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 8. novembra 1906.

Št. 2794.

Na enorazredni ljudski šoli na Ostrožnem brdu se razpisuje s tem učiteljsko mesto v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do 11. decembra 1906.

Prosilci, kateri v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državnnozdravniskim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Postojni, dne 10. novembra 1906.

Št. 1482./P.

Štajersko.

Na štirirazredni ljudski šoli pri Sv. Lovrencu v Slov. gor. se stalno ali začasno namesti učiteljska služba z dohodki po III. krajnem razredu in s prosto izbo.

Prosilci ali prosilke za to mesto naj vložijo svoje redno opremljene prošnje predpisanim potom do 1. januarja 1907 pri krajnem šolskem svetu pri Sv. Lovrencu v Slov. gor. pošta: Juršinci.

C. kr. okrajni šolski svet v Ptuju, dne 31. oktobra 1906.

VABILO.**Tretji občni zbor****„Slovenske Šolske Maticе“**

bo

v četrtek, dne 27. decembra 1906 ob 3. uri popoldne

v „Mestnem domu“ v Ljubljani

po naslednjem dnevnem redu:

1. Pozdrav predsednika.
2. Predavanje g. ravnatelja Viktorja Bežka o „prirodni pedagogiki“.
3. Poročilo tajnikovo o društvenem delovanju.
4. Poročilo blagajnikovo o denarni upravi.
5. Pregled in odobrenje letnih računov o društvenem gospodarstvu.
6. Določitev nagrad za knjižna dela za bodočo upravno dobo in nagrad za glavne funkcijonarje.
7. Proračun za prihodnje tri leta.
8. Odobrenje poslovnika.
9. Volitev: a) predsednika in osem odbornikov;
b) treh odborniških namestnikov;
c) treh računskih presojevalcev.
10. Nasveti posameznih članov, ki pa se morajo vsaj do 5. decembra 1906 naznaniti odboru, da jih poprej odobri in postavi na dnevni red.

Zvečer istega dne bo učiteljski sestanek v prostoru, ki se določi pozneje.

Po treh letih stopi odbor zopet pred društvene člane, da jim poda verno sliko o svojem delovanju v drugi triletni upravni dobi in da sprejme od njih navodila za bodočo dobo. Zato vabi odbor vse p. n. društvenike, da se v kolikor možno obilem številu udeleže običnega zbora.

V Ljubljani, dne 2. novembra 1906.

Odbor „Slovenske Šolske Maticе“.

H. Schreiner,
predsednik.

Fr. Gabršek,
tajnik.

S kakšnimi težavami sem se moral boriti.

Spisal Ivan Lapajne.

(Dalje)

Ako sede v krajnem šolskem svetu šolski prijatelji, ako sta zlasti krajni šolski predsednik in nadzornik učiteljem in šoli naklonjena, tedaj je to precejšnja dobrota za šolo in učitelje. Ako je pa nasprotno, imajo nepravilne in sitnosti dotični šolski možje, učitelji pa tudi nič prijetnega in šola več škode kakor haska. Jaz sem pa imel srečo, da so bili na čelu krajnega šolskega sveta, kateremu sem bil podložen, vrli gospodje. Med temi moram hvalžno imenovati zlasti g. dr. Jan. Mencingerja, odvetnika v Krškem, ki je že kakih 15 let krajni šolski predsednik in nadzornik. Mož je v kljub svoji učenosti in modrosti nasproti podložnim učiteljem skromen in čez vse prijazen. Noče se vtikati v notranje šolske zadeve, noče nikdar nagajati nobenemu šolskemu voditelju, da si bi enemu ali drugemu (podložna sta mu nadučitelj ljudske in ravnatelj meščanske šole) lahko kdajpakdaj kaj ugovarjal. Nasprotno, on le zagovarja šolo, voditelje in druge učitelje, kjer le more, in podpira šolo, kolikor le dopuščajo denarna sredstva, ki so na razpolaganje.

Opravila krajnega šolskega sveta prepušča nadučitelju, ki mu vselej privoščim, da dobi za pisarije primerno letno nagrado.

Dopusta meni ni nikoli odrekel; saj ga pa tudi nisem brez potrebe in prepogostoma zaprosil. Zato pa mi je žal bilo, da so birokratje zaradi mene nepravilne delali tudi njemu. Že kot član c. kr. okrajnega šolskega sveta me je moral pogostoma braniti pri sejah zoper glavarje in nadzornike, kar je imelo, ker so na moji strani bili tudi moji tovariši in drugi člani v okrajnem šolskem svetu, toliko uspeha, da me niso že prej od šole odslovili. Kot predsednik krajnega šolskega sveta je pa mislil, da okrajni glavar in možje v deželnem šolskem svetu zakone v zadevi meščanske šole prav razlagajo, ko trdijo, da ona ni podložna krajnemu šolskemu svetu. Zato je bil tudi ta blagi gospod teh misli, da se jaz le vsiljujem kot član krajnega šolskega sveta, da sem to le „per nefas“. In v kljub temu, da je bilo ministrstvo na moji strani, je on podpisal nadučitelju pritožbo na upravno sodišče. Da sta pogorela, k temu je pa veliko pripomogel moj tovariš dr. Romih, ki je bistro razlagal v tej zadevi šolske zakone. Stvar se je menda zaradi tega gnala do upravnega sodišča, ker je hotel glavar baron Schönberger, da obvelja njegova in baron Heinova trditev. Saj je ta oblastni nemški birokrat dal ne samo meni, ampak celó dr. Mencingerju kot šolskemu predsedniku ukor, in sicer meni zaradi tega, ker sem dr. Mencingerja kot svojega prvega predsednika, ki je bil v prvi vrsti v to opravičen, za dopust prosil in ne glavarja; dr. Mencingerju pa zaradi tega, ker mi je dal dopust. Seveda dobrega gospoda ta ukor ni tako pekel kakor mene; zakaj njemu ni mogel škodovati, meni pa je.

Moje službeno življenje je viselo vedno na niti. Živel sem vse svoje življenje kot učitelj le od ene do druge seje okrajnega šolskega sveta. Ta šolska inštanca me je pridržala pri življenju. Kakor znano, so v tej korporaciji poglavitne osebe glavarji in okrajni šolski nadzorniki. Ti so me imeli pa vedno na piki, vedno na sumu, in me črnili in grdili pri sejah okrajnih šolskih svetov. To so storili nekoliko iz lastnega nagiba, ker so ali Nemoi ali nemškutarji, nekoliko pa na migljaj ali povelje deželnega šolskega sveta. Zato sem se moral vedno zanimati za seje okrajnih šolskih svetov, in to 7 let v Ljutomeru in 28 let v Krškem. (Zanimal sem se pa tudi zaradi učiteljstva in šolstva sploh, katerih prosep mi je bil zmerom pri sreči). Učiteljskega zastopnika v Ljutomeru sem moral vedno izpraševati pred sejo za dnevni red in po seji za rezultat dnevnega reda in obravnav ter sklepov. Že v Ljutomeru je bil zastopnik učiteljstvu (pokojni šolnik Postružnik) dokaj možat človek, a drugi člani v tej korporaciji, dekan in zastopniki okrajnega zastopa, posestniki Kukovec, Mohorič, Božič so bili posebni prijatelji slovenskega šolstva in učiteljstva. Zato so tudi mene branili napadov od strani vladnih mož, katerim ni bilo po volji, da sem pisaril po časopisih, prirejal narodne veselice, da sem bil narodni agitator itd. Kmetov Božiča in Mohoriča ne bom nikdar pozabil. Ta dva sta pokazala dejansko, da slovensko „orjaško deblo raste iz kmetiških korenin“. Osobito je to veljalo pri Božiču. Bil je najprvo hlapec pri dekanu dr. Klemenčiču, pa se bil pozneje v moji dobi kot posestnik in vrl ter značajan narodnjak (doma v Radoslavcih pri Mali nedelji) dvignil tako, da je bil član okrajnega zastopa in okrajnega šolskega sveta.

V Krškem so me v c. kr. okrajnem šolskem svetu branili enako krepko tovariši učitelji, dekani in zastopniki deželnega odbora. In tu nisem ničmanj potreboval brambe, zlasti v prvi dobi (od l. 1878—1881), ko ni mogel priti še Winkler do veljave, in po odstopu tega deželnega predsednika (okolo l. 1890) v dobi barona Heina (zadnjih 15 let.) (Dalje.)